

Steigerend Paard

In de afgelegen Black Hills van Zuid-Dakota (VS) verandert een complete berg langzaam in het grootste beeldhouwwerk ter wereld. Het is een eerbetoon aan de oorspronkelijke bevolking van Noord-Amerika, de indianen, en stelt de legendarische krijgsleider Crazy Horse voor, op zijn paard. Maar het kan nog wel vijftig jaar duren voor het af is.

De afmetingen zijn enorm; van kilometers afstand steekt het hoofd al zichtbaar af tegen de blauwe lucht. Eronder de granieten romp van de berg, waarin nog geen duidelijke vorm is te zien. Het is de stand van zaken na 65 jaar blikken in de berg door met name één man: de beeldhouwer Korczak Ziolkowski.

Eind jaren veertig van de vorige eeuw werd hem door Henry Standing Bear, die in het reservaat Pine Ridge leefde vlak bij de Black Hills, gevraagd een beeld te maken ter ere van alle indianen van Noord-Amerika. Ziolkowski ging in op het verzoek en maakte, toen hij de geschikte berg had gevonden, zijn levenswerk van het tot stand brengen van het monument.

In zijn eentje ging hij aan de slag met drilboren en dynamiet – een ongelooflijk idee, niet alleen gezien het formaat van de berg, maar ook omdat het een beeld in 3D moest gaan worden.

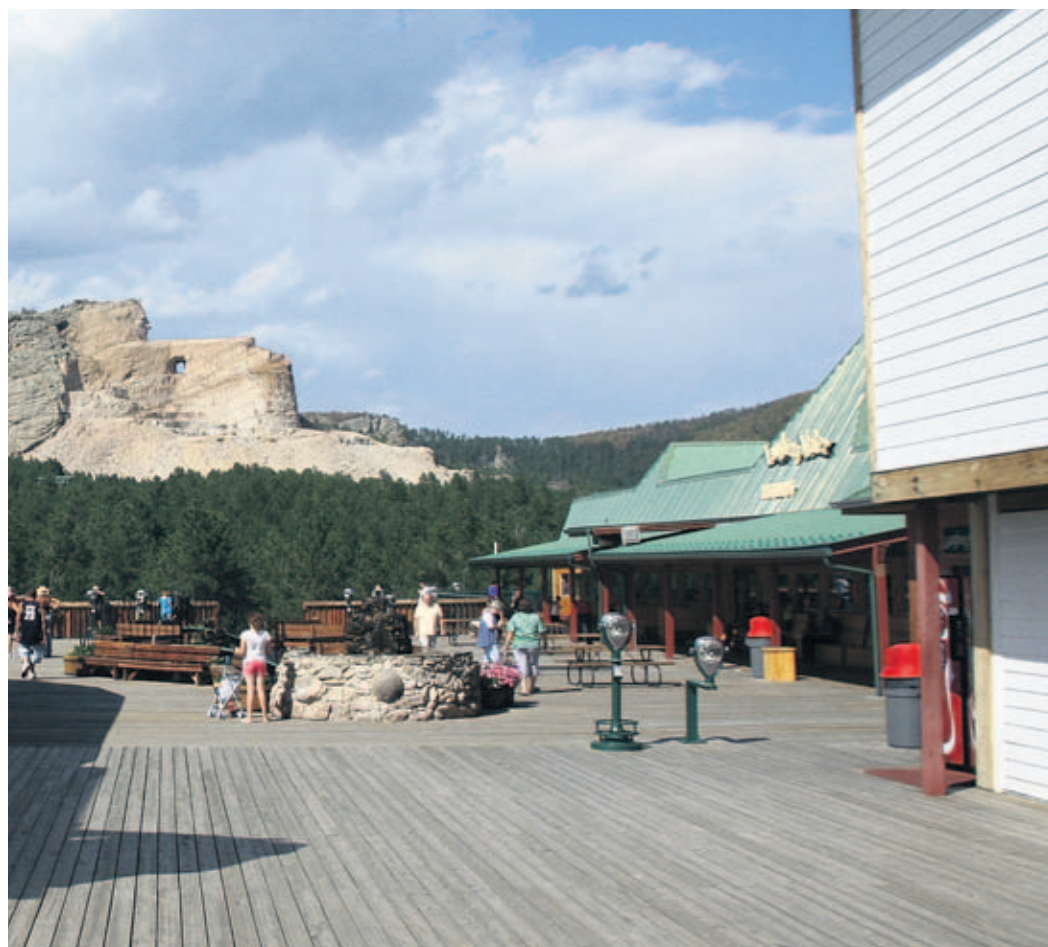
Hij was vanaf het begin principieel tegen overheidssteun, hoewel die de productie aanzienlijk zou hebben versneld. Crazy Horse Memorial moest een particulier initiatief blijven en mocht niet in handen komen van ambtenaren, vond Ziolkowski. Het benodigde geld moest vanaf het begin door giften van bezoekers en sympathisan-

ten worden opgebracht. Materiaal werd vaak gedoneerd of was tweedehands.

heilig gebied

Hoewel hij later hulp kreeg van de meeste van zijn tien kinderen, realiseerde hij zich dat het monument bij lange na niet tijdens zijn leven zou afkomen. Toch werkte hij er zo'n 35 jaar lang met hart en ziel aan.

Ziolkowski overleed in 1982. Zijn vrouw Ruth heeft sindsdien de supervisie over het megaproject. De inmiddels 85-jarige vrouw bespreekt iedere morgen de werkzaamheden op de berg en leidt het bezoekerscentrum. Naast het schaalmodel van 1:34, dat haar man maakte van het beeld, vertelt ze: 'Korczak geloofde in deze missie. De indianen, die hardhandig uit hun gebieden zijn verdreven, verdienen deze plek. De Black Hills is een heilig gebied voor hen.' Maar ze mochten hier niet meer leven; in 1874 werd er goud gevonden en werd het gebied overstelpt door goudzoekers. 'Daarmee werd een overeenkomst met de Amerikanen uit 1868, die tot op de dag van vandaag geldig is, geschonden. Deze erfenis is een minimale en noodzakelijke genoegdoening van het leed dat de

voor altijd

indianen is aangedaan. Want behalve de overeenkomst betreffende de Black Hills zijn er in de loop van de negentiende eeuw nog 153 bindende afspraken tussen de verschillende stammen en de nieuwkomers gemaakt. De Amerikanen zijn er niet één nagekomen.'

Vrijwel wekelijks wordt door het team van medewerkers een stuk uit de berg geblazen, om ruimte te maken voor het fijnere werk. Het gaat om honderden tonnen graniet per keer, waar door middel van computerberekeningen en meetapparatuur ter plaatse een secure voorbereiding aan voorafgaat.

Zelfs de tientallen berggeiten die rond het monument huizen, worden op veilige afstand gebracht voordat het dynamiet wordt ontstoken.

onbuigzaam

Crazy Horse was niet de enige bekende Indiaanse aanvoerder. Geronimo, Red Cloud en Sitting Bull zijn andere legendes uit de periode van het verzet tegen de Amerikaanse kolonisatie. Toch was de keus voor de leider van de Lakota-indianen een duidelijke. Ruth Ziolkowski: 'Crazy Horse was een charismatische, vriendelijke man, die op een krachtige manier verzet bood aan de kolonisten. Hij heeft, anders dan alle andere krijgsleiders, nooit een overeenkomst met de Amerikanen ondertekend en heeft altijd geweigerd in een reservaat te gaan wonen. Hij wilde gewoon blijven leven zoals zijn volk dat al duizenden jaren had gedaan. Een eervol man, die zijn verzet op ongeveer 35-jarige leeftijd met de dood moest bekopen. Een Amerikaanse soldaat schoot hem van dichtbij in de rug, op 6 september 1877.' De onbuigzaamheid van Crazy Horse leverde Korczak ook een klein probleempje op. Hij heeft zich nooit willen laten fotograferen, waardoor de beeldhouwer zich moest baseren op verhalen van mensen die hem persoonlijk hebben gekend. Ruth Ziolkowski: 'Korczak heeft uitgebreid gesproken met krijgers die aan de zijde van Crazy Horse hadden gevochten. Uit die beschrijvingen creëerde hij de beeltenis.'

Ze lacht: 'In feite was hij ook wel opgelucht. Niemand kan immers beweren dat de neus van het beeld te groot is of dat zijn ogen te klein zijn.'

land van doden

Veel Amerikanen zien hun geschiedenis als jong. Ze worden niet graag herinnerd aan het leed dat hun voorouders de oorspronkelijke volkeren hebben aangedaan. Toch is het volgens Ruth Ziolkowski hard nodig dat de Amerikanen de geschiedenis zien zoals ze verliep, al was het maar omdat de omstandigheden waarin honderdduizenden indianen vandaag de dag leven in reservaten, nog steeds verre van comfortabel zijn. 'Vooral in de eerste jaren was er veel strubbeling rond het Crazy Horse Memorial. Simpelweg omdat het indiaans was, maar ook omdat het heel dicht

'Met de indianen zijn 154 bindende afspraken gemaakt. Niet één is er nagekomen'

bij Mount Rushmore ligt, bij uitstek het Amerikaanse symbool van de kolonisatie van de Verenigde Staten. Maar dit verhaal moet worden verteld, vinden wij. Juist op deze plek, in de Black Hills, die zo belangrijk is voor de indianen.' Ze kijkt naar de berg, waaraan ze haar leven heeft gewijd. Net als haar man zal ook zij het monument nooit in volle glorie zien. Crazy Horse, op zijn paard, met uitgestrekte arm, wijzend op de Black Hills. Ook het beroemde antwoord dat hij ooit gaf op de cynische vraag van een Amerikaanse soldaat, wordt levensgroot in de berg gekerfd. De vraag was: Waar is je land nou, nu het van je is afgepakt? Het antwoord van Crazy Horse: 'Mijn land is waar mijn doden begraven liggen.' ■

VN: 'Geef indianen gebieden terug'.

VN-rapporteur James Anaya heeft de Amerikaanse regering vorige week opgeroepen, gestolen land aan de indianen terug te geven om het 'gevoel van verlies' bij de oorspronkelijke bevolking van Amerika te compenseren. Hierbij noemde hij niet alleen de Black Hills bij naam, maar ook de San Francisco Peaks in Californië, vanwege de speciale betekenis van beide gebieden voor Noord-Amerikaanse indianen. Anaya bezocht de afgelopen weken indianenreservaten in de hele Verenigde Staten en sprak daar met de opperhoofden over de belabberde situatie van de meeste bewoners. Werkloosheid, alcoholisme, seksueel misbruik en zelfmoord zijn veel voorkomende problemen. De levensverwachting in indianenreservaten ligt beduidend lager dan in andere delen van de Verenigde Staten. Volgens Anaya overheerst onder indianen blijvend 'het gevoel van verlies, vervreemding en minderwaardigheid'. Racisme ligt aan de ellende ten grondslag, zegt de VN-rapporteur, die de regering aanmoedigt zich na eeuwen van vernietiging en overheersing te verzoenen met de oorspronkelijke bevolking. Het ministerie van Justitie heeft juist vorige maand aangekondigd een miljard dollar aan tientallen indianenstammen te willen betalen, om rechtszaken over gebruik van indiaans grondgebied en hun bezittingen te schikken. In de Verenigde Staten leven ongeveer een miljoen indianen verspreid over 310 reservaten.

De afmetingen

Het Crazy Horse Memorial is in totaal 195 meter lang en 172 meter hoog. Het gezicht, dat in 1998 klaar was, is 26 meter hoog. De uitgestrekte arm van Crazy Horse meet 80 meter en het paardenhoofd is 68 meter hoog.

Ter vergelijking: het Vrijheidsbeeld in New York is 46 meter hoog, de Domtoren in Utrecht is 112 meter en de 35 verdiepingen tellende Rembrandttoren – het hoogste gebouw van Amsterdam – is 150 meter, inclusief de antenne van 15 meter.

En tenslotte, beetje pijnlijk voor de niet-indiaanse Amerikanen: het nabijgelegen Mount Rushmore, het beroemde monument met de vier presidenten, past in z'n geheel in het hoofd van Crazy Horse.

Berg wordt beeld

Hoe hak je het grootste beeld ter wereld uit een berg? Behalve dat je op het waanzinnige idee moet komen, is de uitvoering een stuk ingewikkelder dan het lijkt. Korczak werkte eerst alleen, maar anno 2012 werken dagelijks zo'n zeven mensen aan het monument, mits het weer het toestaat. Vrijwel wekelijks wordt een stuk uit de berg geblazen om de grove vormen te creëren. Het gaat dan om honderden tonnen graniet per keer, waar een secure voorbereiding aan voorafgaat. Met meetapparatuur wordt de plek waar gewerkt wordt via het schaalmodel exact 34 keer uitvergroot op de berg. Met computers wordt vervolgens berekend waar en hoe boorgaten moeten worden gemaakt en welke soort en hoeveel dynamietstaven nodig zijn om de benodigde hoeveelheid rots weg te blazen. Deze werkzaamheden vinden vaak plaats, hangend in een bakje aan de berg, of op een smal randje van de rots. Om het deel binnen in de berg dat het beeld gaat vormen te beschermen, wordt een marge van ongeveer 6 meter aangehouden. Seismografen registreren alle trillingen die de explosies veroorzaken. Het bezoekerscentrum bevindt zich vanwege de veelvuldige explosies op een kleine kilometer afstand van de berg, maar voor elke explosie worden ook de tientallen berggeiten die rond het monument in wording huizen, op veilige afstand gehouden. Het voor de werknemers en toeschouwers meest adembenemende onderdeel is het puinruimen na een explosie. Met bulldozers worden de brokstukken over een ijzingwekkend smalle richel geschoven. In totaal bestaat de voorbereiding uit meer dan twintig stappen, die telkens nauwgezet moeten worden gevolgd om het project te doen slagen. Op de vraag wanneer het grootste standbeeld ter wereld af zal zijn, weet niemand een antwoord, zelfs Ruth Ziolkowski niet. 'En als ik al een vermoeden had, dan zou ik dat niet uitspreken. Mensen gaan ons er dan aan houden en dat wil ik niet. Crazy Horse is een project zonder deadline.'

